

Latin Summer School 2024

Level 4: Ovid's heroines speak out

'The *Heroides* are not a work of the highest order of genius'. So begins G.P. Goold's 'appreciation' of the *Heroides* in the Loeb edition. The language, he says, is artificial, frequently rhetorical; the heroines are not authentic as warm-bodied individuals; they rarely communicate their passions to us.

Perhaps so. Or perhaps not. There is much to discuss. As Ovid says, this is a new kind of literary work (*Ars Am.* 3.346). And there is much to appreciate here and to enjoy—even as we debate whether Ovid, yet another male poet, is qualified to speak for women. We can enjoy Phaedra's careful argument for an intimate relationship with her stepson (*Her.* IV); Ovid's response to his reading of Vergil's Dido (*Her.* VII) and Catullus's Ariadne (*Her.* 10). Ovid's tragedy *Medea* has not survived to us but his letter from Medea to Jason (*Her.* XII) may give us a glimpse of what has been lost. Hero's letter to Leander (*Her.* XIX), a tale from the Hellespont popularized by Hellenistic poets, was taken up by both Vergil and Ovid. The story has generated, in addition to many creative works in a variety of media, a number of attempts to replicate Leander's swim across the Hellespont. Like Lord Byron you too can try this (see [Hellespont and Dardanelles Swim, Turkey | SwimTrek](#))!

Elizabeth Minchin
Centre for Classical Studies, ANU
10 September 2023

Commentaries, translations, and some background reading

Commentaries and translations

- P. Knox, *Ovid: Heroides. Select Epistles* (Cambridge Greek and Latin Classics, 1995), offers the Latin text and commentary on Letters VII and X.
- E.J. Kenney, *Ovid: Heroides XVI-XXI* (Cambridge Greek and Latin Classics, 1996), offers text and commentary for XIX.
- E.C. Kennedy, *The Heroides of Ovid* (Macmillan, 1948!) gives text and helpful language commentary only on VII, X, and XII.
- G. Showerman (rev. G.P. Goold), *Ovid Heroides & Amores* (Loeb Classical Library, 1977) provides a translation of all, but without commentary.

Other translations are available in paperback.

Background reading

For an introduction to Ovid look at the article by Stephen Hinds in the *Oxford Classical Dictionary*, or the excellent introduction by Peter Knox in the commentary listed above.

The prescription

This week we shall read extracts from five of Ovid's *Litterae Heroidum*: letters of mythological women to their lovers. Each prescription amounts to about 40-45% of the original letter. Please read the whole in translation.

Monday: *Heroides* IV: **Phaedra to Hippolytus**

1-20
 53-84
 111-120
 129-140
 175-176 (76 lines)

Tuesday: *Heroides* VII: **Dido to Aeneas**

7-30
 61-72
 87-96
 133-148
 181-196 (78 lines)

Wednesday: *Heroides* X: **Ariadne to Theseus**

1-44
 119-152 (77 lines)

Thursday: *Heroides* XII: **Medea to Jason**

1-12
 67-92
 135-158
 183-198 (78 lines)

Friday: *Heroides* XIX: **Hero to Leander**

1-4
 9-18
 33-54
 70-90
 193-210 (75 lines)

Monday**IV: Phaedra to Hippolytus****1-20**

Quam nisi tu dederis, caritura est ipsa, salutem
 Mittit Amazonio Cressa puella viro.
 Perlege, quodcumque est — quid epistula lecta nocebit?
 Te quoque in hac aliquid quod iuuet esse potest;
 His arcana notis terra pelagoque feruntur.
 Inspicit acceptas hostis ab hoste notas.
 Ter tecum conata loqui ter inutilis haesit
 Lingua, ter in primo restitit ore sonus.
 Qua licet et sequitur, pudor est miscendus amori;
 Dicere quae pudit, scribere iussit amor.
 Quidquid Amor iussit, non est contemnere tutum;
 Regnat et in dominos ius habet ille deos.
 Ille mihi primo dubitanti scribere dixit:
 'Scribe! dabit victas ferreus ille manus.'
 Adsit et, ut nostras avido fovet igne medullas,
 Figat sic animos in mea vota tuos!
 Non ego nequitia socialia foedera rumpam;
 Fama — velim quaeras — crimine nostra vacat.
 Venit amor gravior, quo serius — urimur intus;
 Urimur, et caecum pectora vulnus habent.

53-84

Forsitan hunc generis fato reddamus amorem,
 Et Venus ex tota gente tributa petat.
 Iuppiter Europen — prima est ea gentis origo —
 Dilexit, tauro dissimulante deum.
 Pasiphae mater, decepto subdita tauro,
 Enixa est utero crimen onusque suo.
 Perfidus Aegides, ducentia fila secutus,
 Curva meae fugit tecta sororis ope.
 En, ego nunc, ne forte parum Minoia credar,
 In socias leges ultima gentis eo!
 Hoc quoque fatale est: placuit domus una duabus;
 Me tua forma capit, capta parente soror.
 Thesides Theseusque duas rapuere sorores —
 Ponite de nostra bina tropaea domo!

 Tempore quo nobis inita est Cerealis Eleusin,
 Gnosia me vellem detinisset humus!
 Tunc mihi praecipue (nec non tamen ante placebas)
 Acer in extremis ossibus haesit amor.
 Candida vestis erat, praecincti flore capilli,
 Flava verecundus tinxerat ora rubor,

Quemque vocant aliae vultum rigidumque trucemque,
 Pro rigido Phaedra iudice fortis erat.
 Sint procul a nobis iuvenes ut femina compti! —
 Fine coli modico forma virilis amat.
 Te tuus iste rigor positique sine arte capilli
 Et levis egregio pulvis in ore decet.
 Sive ferocis equi luctantia colla recurvas,
 Exiguo flexos miror in orbe pedes;
 Seu lentum valido torques hastile lacerto,
 Ora ferox in se versa lacertus habet,
 Sive tenes lato venabula cornea ferro.
 Denique nostra iuvat lumina, quidquid agis.

111-120

Praeposuit Theseus — nisi si manifesta negamus —
 Pirithoum Phaedrae Pirithoumque tibi.
 Sola nec haec ad nos iniuria venit ab illo;
 In magnis laesi rebus uterque sumus.
 Ossa mei fratris clava perfracta trinodi
 Sparsit humi; soror est praeda relicta feris.
 Prima securigeras inter virtute puellas
 Te peperit, nati digna vigore parens;
 Si quaeras, ubi sit — Theseus latus ense peregit,
 Nec tanto mater pignore tuta fuit.

129-140

Nec, quia privigno videar coitura noverca,
 Terruerint animos nomina vana tuos.
 Ista vetus pietas, aevo moritura futuro,
 Rustica Saturno regna tenente fuit.
 Iuppiter esse pium statuit, quodcumque iuaret,
 Et fas omne facit fratre marita soror.
 Illa coit firma generis iunctura catena,
 Inposuit nodos cui Venus ipsa suos.
 Nec labor est celare, licet peccemus, amorem.
 Cognato poterit nomine culpa tegi.
 Viderit amplexos aliquis, laudabimur ambo;
 Dicar privigno fida noverca meo.

175-176

Addimus his precibus lacrimas quoque; verba precantis
 Qui legis, et lacrimas finge videre meas!

Tuesday**VII: Dido to Aeneas****7-30**

Certus es ire tamen miseramque relinquere Dido,
 Atque idem venti vela fidemque ferent?
 Certus es, Aenea, cum foedere solvere naves,
 Quaeque ubi sint nescis, Itala regna sequi?
 Nec nova Carthago, nec te crescentia tangunt
 Moenia nec sceptro tradita summa tuo?
 Facta fugis, facienda petis; quaerenda per orbem
 Altera, quaesita est altera terra tibi.
 Ut terram invenias, quis eam tibi tradet habendam?
 Quis sua non notis arva tenenda dabit?
 Scilicet alter amor tibi restat et altera Dido;
 Quamque iterum fallas altera danda fides.
 Quando erit, ut condas instar Carthaginis urbem
 Et videas populos altus ab arce tuos?
 Omnia ut eveniant, nec te tua vota morentur,
 Unde tibi, quae te sic amet, uxor erit?
 Uror, ut inducto ceratae sulphure taedae,
 Ut pia fumosis addita tura focus.
 Aeneas oculis semper vigilantis inhaeret;
 Aenean animo noxque quiesque refert.
 Ille quidem male gratus et ad mea munera surdus,
 Et quo, si non sim stulta, carere velim;
 Non tamen Aenean, quamvis male cogitat, odi,
 Sed queror infidum questaque peius amo.

61-72

Perdita ne perdam, timeo, noceamve nocenti,
 Neu bibat aequoreas naufragus hostis aquas.
 Vive, precor! sic te melius quam funere perdam.
 Tu potius leti causa ferere mei.
 Finge, age, te rapido — nullum sit in omine pondus! —
 Turbine deprendi; quid tibi mentis erit?
 Protinus occurrent falsae periuria linguae,
 Et Phrygia Dido fraude coacta mori;
 Coniugis ante oculos deceptae stabit imago
 Tristis et effusis sanguinolenta comis.
 Quid tanti est ut tum 'merui! concedite!' dicas,
 Quaeque cadent, in te fulmina missa putes?

87-96

Nec mihi mens dubia est, quin te tua numina damnent.

Per mare, per terras septima iactat hiemps.

Fluctibus eiectum tuta statione recepi

Vixque bene audito nomine regna dedi.

His tamen officiis utinam contenta fuisset,

Et mihi concubitus fama sepulta foret!

Illa dies nocuit, qua nos declive sub antrum

Caeruleus subitis compulit imber aquis.

Audieram vocem; nymphas ululasse putavi —

Eumenides fati signa dedere mei!

133-148

Forsitan et gravidam Dido, scelerate, relinquant,

Parsque tui lateat corpore clausa meo.

Accedet fati matris miserabilis infans,

Et nondum nato funeris auctor eris,

Cumque parente sua frater morietur luli,

Poenaque conexos auferet una duos.

'Sed iubet ire deus.' vellem, vetuisset adire,

Punica nec Teucris pressa fuisset humus!

Hoc duce nempe deo ventis agitaris iniquis

Et teris in rabido tempora longa freto?

Pergama vix tanto tibi erant repetenda labore,

Hectore si vivo quanta fuere forent.

Non patrium Simoenta petis, sed Thybridis undas —

Nempe ut pervenias, quo cupis, hospes eris;

Utque latet vitatque tuas abstrusa carinas,

Vix tibi continget terra petita seni.

181-196

Si minus, est animus nobis effundere vitam;

In me crudelis non potes esse diu.

Adspicias utinam, quae sit scribentis imago!

Scribimus, et gremio Troicus ensis adest,

Perque genas lacrimae strictum labuntur in ensem,

Qui iam pro lacrimis sanguine tinctus erit.

Quam bene conveniunt fato tua munera nostro!

Instruis inpena nostra sepulcra brevi.

Nec mea nunc primum feriuntur pectora telo;

Ille locus saevi vulnus amoris habet.

Anna soror, soror Anna, meae male conscia culpae,

Iam dabis in cineres ultima dona meos.

Nec consumpta rogis inscribar Elissa Sychaei,

Hoc tantum in tumuli marmore carmen erit:

Praebuit Aeneas et causam mortis et ense;
Ipsa sua Dido concidit usa manu.

Wednesday

X: Ariadne to Theseus

1-44

Illa relicta feris etiamnunc, improbe Theseu,
 Vivit: et haec aequa mente tuisse velis:
 Mitius inveni quam te genus omne ferarum;
 Credita non ulli quam tibi peius eram.
 Quae legis, ex illo, Theseu, tibi litore mitto
 Unde tuam sine me vela tulere ratem,
 In quo me somnusque meus male prodidit et tu,
 Per facinus somnis insidiate meis.
 Tempus erat, vitrea quo primum terra pruina
 Spargitur et tectae fronde queruntur aves.
 Incertum vigilans ac somno languida movi
 Thesea prensuras semisupina manus —
 Nullus erat! referoque manus iterumque retempto,
 Perque torum moveo brachia — nullus erat!
 Excussere metus somnum; conterrita surgo,
 Membraque sunt viduo praecipitata toro.
 Protinus adductis sonuerunt pectora palmis,
 Utque erat e somno turbida, rupta coma est.
 Luna fuit; specto, siquid nisi litora cernam.
 Quod videant oculi, nil nisi litus habent.
 Nunc huc, nunc illuc, et utroque sine ordine, curro;
 Alta puellares tardat harena pedes.
 Interea toto clamavi in litore 'Theseu!':
 Reddebant nomen concava saxa tuum,
 Et quotiens ego te, totiens locus ipse vocabat.
 Ipse locus miserae ferre volebat opem.
 Mons fuit — apparent frutices in vertice rari;
 Hinc scopulus raucis pendet adesus aquis.
 Adscendo — vires animus dabat — atque ita late
 Aequora prospectu metior alta meo.
 Inde ego — nam ventis quoque sum crudelibus usa —
 Vidi praecipiti carbasa tenta Noto.
 Ut vidi haut dignam quae me vidisse putarem,
 Frigidior glacie semianimisque fui.
 Nec languere diu patitur dolor; excitor illo,
 Excitor et summa Thesea voce voco.
 'Quo fugis?' exclamo; 'scelerate revertere Theseu!'

Flecte ratem! numerum non habet illa suum!
 Haec ego; quod voci deerat, plangore replebam;
 Verbera cum verbis mixta fuere meis.
 Si non audires, ut saltem cernere posses,
 lactatae late signa dedere manus;
 Candidaque inposui longae velamina virgae —
 Scilicet oblitos admonitura mei!
 lamque oculis ereptus eras. tum denique flevi;
 Torpuerant molles ante dolore genae.

119-152

Ergo ego nec lacrimas matris moritura videbo,
 Nec, mea qui digitis lumina condant, erit?
 Spiritus infelix peregrinas ibit in auras,
 Nec positos artus unguet amica manus?
 Ossa superstabunt volucres inhumata marinae?
 Haec sunt officiis digna sepulcra meis?
 Ibis Cecropios portus patriaque receptus,
 Cum steteris turbae celsus in ore tuae
 Et bene narraris letum taurique virique
 Sectaque per dubias saxea tecta vias,
 Me quoque narrato sola tellure relictam!
 Non ego sum titulis subripienda tuis.
 Nec pater est Aegeus, nec tu Pittheidos Aethrae
 Filius; auctores saxa fretumque tui!
 Di facerent, ut me summa de puppe videres;
 Movisset vultus maesta figura tuos!
 Nunc quoque non oculis, sed, qua potes, adspice mente
 Haerentem scopulo, quem vaga pulsat aqua.
 Adspice demissos lugentis more capillos
 Et tunicas lacrimis sicut ab imbre gravis.
 Corpus, ut impulsae segetes aquilonibus, horret,
 Litteraque articulo pressa tremente labat.
 Non te per meritum, quoniam male cessit, adoro;
 Debita sit facto gratia nulla meo.
 Sed ne poena quidem! si non ego causa salutis,
 Non tamen est, cur sis tu mihi causa necis.
 Has tibi plangendo lugubria pectora lassas
 Infelix tendo trans freta lata manus;
 Hos tibi — qui superant — ostendo maesta capillos!
 Per lacrimas oro, quas tua facta movent —
 Flecte ratem, Theseu, versoque relabere velo!
 Si prius occidero, tu tamen ossa feres!

Thursday

XII: Medea to Jason

1-12

Exul, inops, contempta novo Medea marito
 Dicit: an a regnis tempora nulla vacant?
 At tibi Colchorum, memini, regina vacavi,
 Ars mea cum peteres ut tibi ferret opem.
 Tunc quae dispensant mortalia fila sorores
 Debuerant fusos evoluisse meos.
 Tum potui Medea mori bene! quidquid ab illo
 Produxi vitam tempore, poena fuit.
 Ei mihi! cur umquam iuvenalibus acta lacertis
 Phrixeam petiit Pelias arbor ovem?
 Cur umquam Colchi Magnetida vidimus Argo,
 Turbaque Phasiacam Graia bibistis aquam?
 Cur mihi plus aequo flavi placuere capilli
 Et decor et linguae gratia ficta tuae?

67-92

Est nemus et piceis et frondibus ilicis atrum;
 Vix illuc radiis solis adire licet.
 Sunt in eo — fuerant certe — delubra Dianae;
 Aurea barbarica stat dea facta manu.
 Noscis? an exciderunt mecum loca? venimus illuc.
 Orsus es infido sic prior ore loqui:
 'Ius tibi et arbitrium nostrae fortuna salutis
 Tradidit, inque tua est vitaque morsque manu.
 Perdere posse sat est, siquem iuvet ipsa potestas;
 Sed tibi servatus gloria maior ero.
 Per mala nostra precor, quorum potes esse levamen,
 Per genus, et numen cuncta videntis avi,
 Per triplicis vultus arcanaque sacra Dianae,
 Et si forte aliquos gens habet ista deos —
 O virgo, miserere mei, miserere meorum;
 Effice me meritis tempus in omne tuum!
 Quodsi forte virum non dedignare Pelasgum —
 Sed mihi tam faciles unde meosque deos? —
 Spiritus ante meus tenues vanescet in auras
 Quam thalamo nisi tu nupta sit ulla meo!

Conscia sit luno sacris praefecta maritis,
 Et dea marmorea cuius in aede sumus!
 Haec animum — et quota pars haec sunt! — movere puellae
 Simplicis, et dextrae dextera iuncta meae.
 Vidi etiam lacrimas — sua pars et fraudis in illis.
 Sic cito sum verbis capta puella tuis

135-158

Iussa domo cessi natis comitata duobus
 Et, qui me sequitur semper, amore tui.
 Ut subito nostras Hymen cantatus ad aures
 Venit, et accenso lampades igne micant,
 Tibiaque effundit socialia carmina vobis,
 At mihi funerea flebiliora tuba,
 Pertimui, nec adhuc tantum scelus esse putabam;
 Sed tamen in toto pectore frigus erat.
 Turba ruunt et 'Hymen,' clamant, 'Hymenae!' frequenter —
 Quo propior vox haec, hoc mihi peius erat.
 Diversi flebant servi lacrimasque tegebant —
 Quis vellet tanti nuntius esse mali?
 Me quoque, quidquid erat, potius nescire iuvabat;
 Sed tamquam scirem, mens mea tristis erat,
 Cum minor e pueris (casu studione videndi
 Constitit ad geminae limina prima foris)
 'Huc modo, mater, adi! pompam pater,' inquit, 'Iason
 Ducit et adiunctos aureus urget equos!'
 Protinus abscissa planxi mea pectora veste,
 Tuta nec a digitis ora fuere meis.
 Ire animus mediae suadebat in agmina turbae
 Sertaque conpositis demere rapta comis;
 Vix me continui, quin dilaniata capillos
 Clamarem 'meus est!' iniceremque manus.

183-198

Quodsi forte preces praecordia ferrea tangunt,
 Nunc animis audi verba minora meis!
 Tam tibi sum supplex, quam tu mihi saepe fuisti,
 Nec moror ante tuos procubuisse pedes.
 Si tibi sum vilis, communis respice natos;
 Saeviet in partus dira noverca meos.
 Et nimium similes tibi sunt, et imagine tangor,
 Et quotiens video, lumina nostra madent.
 Per superos oro, per avitae lumina flammae,
 Per meritum et natos, pignora nostra, duos —
 Redde torum, pro quo tot res insana reliqui;
 Adde fidem dictis auxiliumque refer!
 Non ego te inploro contra taurosque virosque,

Utque tua serpens victa quiescat ope;
 Te peto, quem merui, quem nobis ipse dedisti,
 Cum quo sum pariter facta parente parens.

Friday

XIX: Hero to Leander

1-4

Quam mihi misisti verbis, Leandre, salutem
 Ut possim missam rebus habere, veni!
 Longa mora est nobis omnis, quae gaudia differt.
 Da veniam fassae; non patienter amo!

9-18

Vos modo venando, modo rus geniale colendo
 Ponitis in varia tempora longa mora.
 Aut fora vos retinent aut unctae dona palaestrae,
 Flectitis aut freno colla sequacis equi;
 Nunc volucrem laqueo, nunc piscem ducitis hamo;
 Diluitur posito serior hora mero.
 His mihi summotae, vel si minus acriter urar,
 Quod faciam, superest praeter amare nihil.
 Quod superest facio, teque, o mea sola voluptas,
 Plus quoque, quam reddi quod mihi possit, amo!

33-54

Sic ubi lux acta est et noctis amior hora
 Exhibuit pulso sidera clara die,
 Protinus in summo vigilantia lumina tecto
 Ponimus, adsuetae signa notamque viae,
 Tortaque versato ducentes stamina fuso
 Feminea tardas fallimus arte moras.
 Quid loquar interea tam longo tempore, quaeris?
 Nil nisi Leandri nomen in ore meo est.
 'Iamne putas exisse domo mea gaudia, nutrix,
 An vigilant omnes, et timet ille suos?
 Iamne suas umeris illum deponere vestes,
 Pallade iam pingui tinguere membra putas?'
 Adnuit illa fere; non nostra quod oscula curet,
 Sed movet obrepens somnus anile caput.
 Postque morae minimum 'iam certe navigat,' inquam,
 'Lentaque dimotis bracchia iactat aquis.'
 Paucaque cum tacta perfeci stamina terra,
 An medio possis, quaerimus, esse freto.

Et modo prospicimus, timida modo voce precamur,
 Ut tibi det faciles utilis aura vias;
 Auribus incertas voces captamus, et omnem
 Adventus strepitum credimus esse tui

70-90

Cur totiens a me, lente morator, abes?
 Est mare, confiteor, non nunc tractabile nanti;
 Nocte sed hesterna lenior aura fuit.
 Cur ea praeterita est? cur non ventura timebas?
 Tam bona cur periit, nec tibi rapta via est?
 Protinus ut similis detur tibi copia cursus,
 Hoc melior certe, quo prior, illa fuit.
 At cito mutata est pacati forma profundi.
 Tempore, cum properas, saepe minore venis.
 Hic, puto, deprensus nil, quod querereris, haberes,
 Meque tibi amplexo nulla noceret hiemps.
 Certe ego tum ventos audirem laeta sonantis,
 Et numquam placidas esse precarer aquas.
 Quid tamen evenit, cur sis metuentior undae
 Contemptumque prius nunc vereare fretum?
 Nam memini, cum te saevum veniente minaxque
 Non minus, aut multo non minus, aequor erat;
 Cum tibi clamabam: 'sic tu temerarius esto,
 Ne miserae virtus sit tua flenda mihi!'
 Unde novus timor hic, quoque illa audacia fugit?
 Magnus ubi est spretis ille natator aquis?

193-210

Nec minus hesternae confundor imagine noctis,
 Quamvis est sacris illa piata meis.
 Namque sub aurora, iam dormitante lucerna,
 Somnia quo cerni tempore vera solent,
 Stamina de digitis cecidere sopore remissis,
 Collaque pulvino nostra ferenda dedi.
 Hic ego ventosas nantem delphina per undas
 Cernere non dubia sum mihi visa fide,
 Quem postquam bibulis inlisis fluctus harenis,
 Unda simul miserum vitaeque deseruit.
 Quidquid id est, timeo; nec tu mea somnia ride
 Nec nisi tranquillo bracchia crede mari!
 Si tibi non parcis, dilectae parce puellae,
 Quae numquam nisi te sospite sospes ero!
 Spes tamen est fractis vicinae pacis in undis;
 Tu placidas toto pectore finde vias!

Interea nanti, quoniam freta pervia non sunt,
Leniat invisas littera missa moras.

